

John F. O'Grady, *According to John. The Witness of the Beloved Disciple*, New York 1999, ss. 174

Ks. J.F. O'Grady, kapłan diecezji Albany w stanie Nowy Jork, jest doktorem teologii systematycznej i biblijnej. Przez ostatnie lata nauczał na Florydzie, a w roku akademickim 1999-2000 w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie. Spośród licznych jego publikacji warto wymienić *Disciples and Leaders*, *The Four Gospels and the Jesus Tradition* oraz *The Roman Catholic Church*. W ubiegłym roku ukazała się nowa jego pozycja zatytułowana *According to John. The Witness of the Beloved Disciple* (New York 1999).

Książka, jak zauważa autor we wstępie, nie jest całościowym komentarzem do czwartej Ewangelii, ale ogólnym wprowadzeniem teologicznym, które może ułatwić lekturę dzieła Janowego. Składa się ona z dwóch części. Pierwsza, zawierająca 9 rozdziałów, nosi ogólny tytuł *Ewangelia Janowa*, druga (4 rozdziały) poświęcona jest wspólnocie i teologii Janowej. Autor rozpoczyna przedstawianie teologicznych treści czwartej Ewangelii od studium postaci, które pojawiają się na osi fabularnej w toku narracji. Najwięcej miejsca, co zrozumiałe, poświęca Osobie Jezusa Chrystusa (rozd. 1): prezentuje krótkie kompendium chrystologii Janowej, omawia znaczenie tytułów mesjańskich i zatrzymuje się na autodeklaracjach Jezusa. W dalszej kolejności przedstawia bardziej znaczące postaci, które św. Jan wprowadził na scenę swego dzieła dla jasno określonych celów teologicznych. Są wśród nich Jan Chrzciciel, Natanael, Nikodem, Samarytanka, Maria, Marta i Łazarz, Matka Jezusa, Tomasz i Umiłowany Uczeń. Ten ostatni, wraz z Marią, Matką Pana (której imię ani razu nie pojawia się w tej Ewangelii) stanowią wzór ucznia Jezusa (rozd. 2). U podstaw wspólnoty, w której środowisku powstała czwarta Ewangelia, leży wiara i miłość (rozd. 3). Autor zauważa, że tzw. podwójne przykazanie (miłości Boga i bliźniego), które znajdujemy u synoptyków, w dziele Janowym zostaje zastąpione jednym nakazem – miłości wzajemnej (13, 34-35), nie można bowiem kochać braci, jednocześnie nie kochając Boga (por. 1 J 4, 20).

Osobne miejsce w rozważaniach O'Grady'ego zajmuje Prolog Ewangelii (rozd. 4). Poszukując jego źródeł autor wskazuje na Targumy aramejskie, Stary Testament, judaizm, a także na grecką filozofię Logosu. Bardzo ciekawy jest rozdział poświęcony sakramentom w czwartej Ewangelii. Autor dokonuje w nim analizy literackiej i interpretacji teologicznej najistotniejszych perykop, które już w pierwszym Kościele wykorzystywane były do katechez mistagogicznych (rozd. 5). Mowy Jezusa stanowią kolejny przedmiot zainteresowania autora (rozd. 6). Najwięcej miejsca poświęca Modlitwie Arcykapłańskiej (polemizując, zresztą, z jej ogólnie przyjętą nazwą). Kolejne trzy rozdziały pierwszej części (7-9) skupiają się wokół misterium męki, śmierci i zmartwychwstania Jezusa. Wydarzenia te ukazane są często na sposób porównawczy z opisami synoptycznymi, co pozwala autorowi wyraźniej ukazać specyfikę narracji Janowej.

Część druga książki O'Grady'ego nosi tytuł *Wspólnota i teologia Janowa* i jest zdecydowanie krótsza od części pierwszej (liczy ok. 40 stron). Sam tytuł może budzić pewne zastrzeżenia, gdyż wiele zagadnień teologicznych omówionych zostało już w pierwszej części książki, tu natomiast z dziedzin ściśle teologicznych wyakcentowuje się jedynie

eschatologię (rozdz. 10). Dwa kolejne rozdziały (10-11) oscylują wokół zagadnień historycznych, na bazie których autor podejmuje się rekonstrukcji grup przynależących do Janowej wspólnoty. O'Grady przyłącza się do tezy Browna i Schnackenburga, że postać Umiłowanego Ucznia, która z pewnością stoi u źródeł wspólnoty Janowej, należy odróżnić od osoby Jana Apostoła, w którym tradycja zwykła widzieć autora czwartej Ewangelii. Wydaje się, że ta teza znajduje potwierdzenie zarówno w materiale skrypturystycznym, jak i w wywodach samego autora omawianej pozycji. Ostatni rozdział poświęcony jest aktualizacji przesłania Ewangelii we współczesnym chrześcijaństwie. Autor odwołuje się do zjawisk społecznych, które nacechowane są indywidualizmem i personalizmem.

Do książki dołączony został tematyczny przewodnik po czwartej Ewangelii (s. 160), wybrana bibliografia (s. 169) i indeks rzeczowy (s. 171). Załączniki te posiadają duży walor praktyczny dla wszystkich, którzy chcieliby pogłębić lekturę przez osobiste studium.

Sugestie do osobistej refleksji, kończące każdy z rozdziałów (ułożone najczęściej w formie pytań) wyznaczają ogólny profil pozycji prof. O'Grady'ego: choć merytoryczny materiał zaprezentowany przez autora odznacza się bez wątpienia dużą dawką naukowości, to celem książki jest również skłonienie czytelnika do osobistych poszukiwań, przemyśleń i modlitwy.

Patrząc z metodologicznego punktu widzenia należy stwierdzić, że nie udało się autorowi uniknąć powtórzeń: np. bezpośrednio po rozdziale 1, który nosi tytuł *Jezus w Ewangelii Janowej*, autor rozpoczyna rozdział 2 (*Postacie ewangelijne*) od prezentacji Osoby Jezusa; refleksje na temat przykazania miłości powracają w rozdziałach 3 i 6; Eucharystia jest przedmiotem rozważań w rozdziałach 5 i 6. Usprawiedliwieniem takiego stanu rzeczy może być nieco odmienny profil spojrzenia autora, gdy porusza te same kwestie.

Książka prof. O'Grady'ego odznacza się ciekawym ujęciem wielu zagadnień teologicznych. Bez wątpienia wzbogaca nasze spojrzenie na wspólnotę, na której gruncie powstawała Ewangelia Janowa oraz na osobę Umiłowanego Ucznia. Interesujące studia postaci, swobodny, aczkolwiek precyzyjny język i odniesienia do współczesnej sytuacji chrześcijaństwa z pewnością czynią pozycję wartą przeczytania.

ks. Mariusz Rosik